

Українська мова й література в навчальних закладах

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ВИДАЄТЬСЯ З БЕРЕЗНЯ 1951 РОКУ

Головний редактор

КАТЕРИНА РИБАЛКО

Редакційна колегія:

ВІРА АГЕЄВА

НЕЛЛІ БОНДАРЕНКО

МИКОЛА ІЛЬНИЦЬКИЙ

ОЛЕКСАНДР КИРИЧУК

ОЛЕСЯ КОВАЛЬЧУК

ЛАРИСА МАСЕНКО

ЛЮБОВ МАЦЬКО

ВОЛОДИМИР МЕЛЬНИЧАЙКО

РАЇСА МОВЧАН

АНТОНІНА МОВЧУН

ГАННА ОНКОВИЧ

СЕРГІЙ ОМЕЛЬЧУК

ВОЛОДИМИР ПАНЧЕНКО

МАРІЯ ПЕНТИЛЮК

ОЛЕКСАНДР ПОНОМАРІВ

ГРИГОРІЙ СИВОКІНЬ

ОЛЬГА СЛОНЬОВСЬКА

ВАЛЕНТИНА СОБОЛЬ

КАТЕРИНА ТАРАНИК-ТКАЧУК

КОСТЯНТИН ТИЩЕНКО

ЛЮДМИЛА ТКАЧ

ГАННА ТОКМАНЬ

ВАСИЛЬ ШУЛЯР

Відповідальний секретар

ОЛЬГА МОСТЕПАН

Редактори відділів:

ЮЛІЯ РОМАНЕНКО

РОКСАНА ХАРЧУК

РОКСАНА ХАРЧУК

РОКСАНА ХАРЧУК

РОКСАНА ХАРЧУК

РОКСАНА ХАРЧУК

РОКСАНА ХАРЧУК

РОКСАНА ХАРЧУК

РОКСАНА ХАРЧУК

РОКСАНА ХАРЧУК

РОКСАНА ХАРЧУК

РОКСАНА ХАРЧУК

РОКСАНА ХАРЧУК

РОКСАНА ХАРЧУК

РОКСАНА ХАРЧУК

РОКСАНА ХАРЧУК

РОКСАНА ХАРЧУК

E-mail: dyvoslovo@ukr.net

© Дивослово, 2010.

Усі права застережено.

КИЇВ, ТОВ «РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛУ
«ДИВОСЛОВО»

З М І С Т

НАГОЛОС

Ганна ДЕНИСКИНА. Науковий простір філолога: етичний вимір 2

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

Валентина ЛУЦЕНКО. Метод проектів як форма інноваційного навчання рідної мови 6

Марина СОЛОВЙОВА. Актуальне членування речення як засіб міжфразового зв'язку (Урок мовленнєвого розвитку на краєзнавчому матеріалі) 8

МАЙСТЕР-КЛАС

Лариса МАРУШКЕВИЧ. Написання не з дієприкметниками (Особистісно зорієнтований урок у системі проблемного навчання) 12

ДИДАКТИЧНА СКАРБНИЧКА

Євген РОМАНЮК. Завдання з культури мовлення: слововживання 16

Валентина ЗАЄЦЬ. Тексти із завданнями для аудіювання і читання мовчки 19

ДВА УРОКИ НА ОДНУ ТЕМУ

Галина СОРОКА. Наука доброти, чуйності, турботи (За повістю Григора Тютюнника «Климко») 23

Тетяна ВЕРЕМЧУК. Ідея самопожертви у творі Григора Тютюнника «Климко» 25

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА

Людмила ФУРSOVA. «Я буду художником!» (Вечір пам'яті Катерини Білокур) 27

* * *

Ольга ПАВЛЕНКО. Плекаймо своє, питоме (Нотатки небайдужого вчителя) 31

МОВОЗНАВСТВО

Іван ХОМ'ЯК, Оксана ЛУЦЕНКО. Актуальні проблеми писемного мовлення 33

ПО СВІТАХ

Оксана ТИЩЕНКО. Українська мова в контексті канадської білінгвальної програми (Едмонтон, провінція Альберта) . . . 37

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО І КРИТИКА

Юрій КОВАЛІВ. Київська поетична школа 43

Анжела МАТЮЩЕНКО. Романтик у лабетах залізної доби (Шлях драматурга Івана Кочерги до його шедеврів «Свіччине весілля» та «Майстри часу») 48

БІБЛІОТЕЧКА ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА

Дмитро ДРОЗДОВСЬКИЙ. Микола Холодний у житті й у творчості 52

Євген БАРАН. «Відпливає від вас мій човен...» 55

Микола ХОЛОДНИЙ. Поезії 58

* * *

Календар пам'ятних дат на 2011 р. (Перше півріччя) 60

Зміст журналу за 2010 р. 61

МИСТЕЦЬКА ВІТАЛЬНЯ Яни Роздобудько

Валентина ЗАЄЦЬ,
методист
Гуманітарного інституту
Київського університету
ім. Бориса Грінченка

ТЕКСТИ ІЗ ЗАВДАННЯМИ ДЛЯ АУДІЮВАННЯ І ЧИТАННЯ МОВЧКИ

Поступове переосмислення самоцінності системи знань пов'язане з інтеграційними процесами у всіх галузях науки, з усвідомленням і розкриттям об'єктів пізнання, тому зростає роль умінь здобувати і переробляти інформацію, одержану з різних джерел, застосовувати її для індивідуального розвитку і самовдосконалення.

Психологію довели, що саме у шкільний період відбувається активний розвиток логічного мислення дитини. Одна з найважливіших умов цього розвитку – робота з текстами різних жанрів і форм.

Оскільки мова охоплює всі сторони нашого буття і свідомості, то соціокультурна компетенція не може сформуватись без тісного зв'язку з іншими науками.

Спільним для всіх навчальних дисциплін шкільного курсу є завдання навчити учня працювати з текстом, виділяти в ньому головне, бачити його логічну структуру, загальний зміст тощо. Щодо розвитку функцій міжпредметних зв'язків, то важлива роль належить прийомам узагальнення інформації, встановлення причинно-наслідкових зв'язків тощо.

Відомо, що у учнів 8–9-х класів уже завершується формування загальнонавчальних умінь і навичок, пізнавальні інтереси стають стійкішими, отже, дидактичний матеріал має відповідати таким критеріям, як: новизна, проблемність, інтегративність тощо. Щодо останнього, то нині – це одне зі складних методологічних завдань учителя мови. Воно потребує знань змісту програм і підручників з інших навчальних дисциплін, добору міжпредметного матеріалу, який спонукає учнів до переосмислення навчальної інформації, збільшення частки самостійної роботи, моделювання цікавих завдань.

Запропоновані вчителям тексти для аудіювання й читання мовчки містять міжпредметний матеріал і послуговують дидактичним матеріалом для використання в роботі.

Володар філософського каменя

Розповідають, що найвидатнішим алхіміком усіх часів вважали Альберта фон Больштедта (1193–1280 рр.) на прізвисько Альберт Великий. Він народився у Швабії – невеликому південнонімецькому герцогстві, яке постійно перебувало в самісінькому центрі династичних суперечок і боротьби численних німецьких графів та імператорів.

Як і кожного нашадка благородного роду, Альберта фон Больштедта готували до військової кар'єри, і лише слабка статура змусила його змінити мундир на сунану.

Переконавшись у непридатності сина до «єдиної справи, гідної аристократа», як називали тоді військове ремесло, батько послав його до Італії вчитися. Цю країну вважали «меккою» богослов'я і вченості християнського світу. На відміну від неуцької Німеччини, в Італії уже в XII столітті існувала розгалужена мережа соборних та монастирських шкіл. Болонський університет був найдавніший у Європі.

Багато років провів юнак у стінах різних навчальних закладів. Адже тоді не було єдиних шкільних програм, розрахованих, скажімо, на вісім чи дев'ять років. Кожна школа навчала по-своєму... Але врешті-решт усе колись закінчується. Скінчився період навчання і в Альберта Больштедта. Він вступив до чернечого ордену домініканців і за розпорядженням орденського керівництва вирушив до Німеччини навчати місцеве духовенство всього того, чого досі навчали його: читати, писати і мислити...

Альберт Больштедт був дуже освіченою людиною для свого часу. Він вільно читав латиною і грецькою мовою, розбирав арабські та старовірські тексти, розумівся на ліках, зіцілював, провіщав долю. За свої великі знання й усебічну освіченість він дістав від сучасників почесний титул Універсального Доктора і став називатися Альбертус Магнус, що означало Альберт Великий. Слава його була така широка, що Празький університет запросив ученого професором на кафедру богослов'я. Та ще гучніше, ніж визнання вченого, лунала його чорна слава чаклуна й чарівника.

Попри всі великі знання в богослов'ї та філософії була в Альберта велика пристрасть – алхімія. Серед німецьких мислителів різних епох традиційним був погляд до

містики, до чогось, що виходило за межі розуму, за суворі рамки догми, якій вони служили.

Про Альберта Великого збереглася легенда, нібито він один з небагатьох володів таємницею філософського каменя. Буцімто за допомогою цього чарівного засобу він не тільки добував золото з простих металів, а й вилюковував невилковних, повертав молодість старим, з попелу спаленого дерева міг відновити рослину.

Легенди й анекдоти є свідченням популярності людини. Попри страх і повагу, які він викликав у довколишніх, Альберт Великий казав: «Якщо ти мав нещастя увійти в товариство вельмож, вони не перестануть терзати тебе запитаннями: "Ну, майстре, як ідуть справи? Коли нарешті ми одержимо путний результат?" І, нетерпляче очікуючи закінчення дослідів, вони будуть ляяти тебе шахраєм, негідником і намагатимуться завдати тобі всляких прикрощів, і, якщо дослід у тебе не вийде, вони спрямують на тебе всю силу своєї люті. Коли ж, навпаки, ти матимеш успіх, вони навічно полонять тебе, щоб ти до скопу працював для їхньої вигоди» (За А.Томлінієм).

1. Стиль цього тексту

А художній

Б науковий

В публіцистичний

2. У тексті не представлено таку стильову ознаку, як

А уживання наукової термінології

Б логічність викладу думок

В неможливість подвійного тлумачення інформації

3. Абзац, що містить кілька думок і потребує поділу, – це

А третій

Б четвертий

В п'ятий

4. Хід думок автора в 5-му та 6-му абзацах представляє

А доведення поданої в попередньому абзаці тези

Б виокремлення складних понять

В виклад інформації у хронологічній послідовності

5. Вжите у тексті слово *путний* означає

А який робиться заради власного благополуччя

Б який приносить зиск, має прибуток

В який придатний для чого-небудь, доброї якості